

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Mgr. Václavem Trajerem v právní věci **žalobce: M. T.**, nar. „X“, „X“, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová č. p. 25, Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 13.10.2014, č.j. „X“,

t a k t o :

- I.** Žaloba se **zamítá**.
- II.** V řízení o žalobě kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.5.2015, č.j. 42 Ad 31/2014-20, **žádný** z účastníků **nemá právo na náhradu nákladů řízení**.
- III.** Žalobci **se v r a c í** zaplacený soudní poplatek **ve výši 3 000,- Kč**.

O d ů v o d n ě n í:

Žalobce se podanou žalobou v zákonem stanovené lhůtě u zdejšího soudu domáhal zrušení rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 13.10.2014, č.j. „X“, o starobním důchodu, kterým byly zamítnuty námitky žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 4.11.2013, č. „X“, jímž byl žalobci od 14. 4. 2013 přiznán starobní důchod ve výši 13 732,-Kč měsíčně s odkazem na ust. § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

Žalobce se podanou žalobou v zákonem stanovené lhůtě u zdejšího soudu domáhal zrušení rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 13.10.2014, č.j. „X“, o starobním důchodu, kterým byly zamítnuty námitky žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 4.11.2013, č. „X“, jímž byl žalobci od 14. 4. 2013 přiznán starobní důchod ve výši 13 732,-Kč měsíčně s odkazem na ust. § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

Žalobce v žalobě stručně zrekapituloval průběh správního řízení. S žalobou napadeným rozhodnutím nesouhlasil žalobce z hlediska započítané dosažené doby pojištění v rámci výpočtu výše starobního důchodu, když do této doby nebyl započítán jeho pobyt ve vyšetřovací vazbě od 1.1.1976 do 15.4.1977, třebaže byl žalobce pravomocně v plném rozsahu zproštěn obžaloby, a to definitivně rozsudkem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.4.1978. Za neoprávněnou vazbu byl Ministerstvem spravedlnosti ČSR odškodněn za ušlý výdělek za dobu vazby částkou 55 389,- Kčs. Žalobce zdůraznil, že se tedy jednalo o vazbu neoprávněnou. Trval na tom, že nikterak nezavinil, že byl ve vazbě. Uvedl, že mu připadá absurdní, že skutečnost, kterou nemohl ovlivnit, mu v současné době způsobila to, že mu byl vyměřen nižší důchod. Neoprávněnou vazbu nezavinil a nyní je poškozen v důsledku chyby orgánů činných v trestním řízení a socialistických soudů.

Žalovaná k výzvě soudu předložila správní spis a písemné vyjádření k žalobě, v němž navrhl, aby soud žalobu pro nedůvodnost zamítl. K věci uvedla, že ze spisového materiálu, který měla při rozhodování k dispozici, vyplývá, že žalobce byl ve vazbě od 19.3.1975 do 29.9.1977. Období od 19.3.1975 do 31.12.1975 je z hlediska důchodového pojištění pokryto zaměstnáním u Elektráren Socialistického svazu mládeže Tušimice a v době od 15.4.1977 do 29.9.1977 vykonával žalobce výdělečnou činnost v Nápravně výchovném ústavu Praha. Tyto doby žalovaná zhodnotila jako dobu pojištění. Dle žalované však dobu od 1.1.1976 do 14.4.1977 nebylo možné s ohledem na ustanovení § 66 odst. 7 vyhlášky Federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení (dále jen „vyhláška č. 128/1975 Sb.“), zhodnotit jako dobu pojištění, a to i přesto, že žalobce byl ve vazbě neoprávněně. Zdůraznila, že trvá na tom, že v daném případě bylo rozhodováno v souladu s platnými právními předpisy.

O žalobě soud rozhodl v souladu s ust. § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), bez jednání, neboť žalobce s tímto postupem výslovně souhlasil a žalovaná se po řádném poučení, že může vyslovit nesouhlas s rozhodnutím věci bez jednání a že nevyjádření se v určené lhůtě je považováno za souhlas, k nařízení jednání nevyjádřila.

Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v řízení podle části třetí prvního dílu hlavy druhé s. ř. s., která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanoveních § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 věty druhé a třetí a § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu, a to pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí dle § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že správní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních námitek musí soud z úřední povinnosti podle § 76 odst. 2 s. ř. s. přihlídnout

toliko k takovým vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají jeho nicotnost. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.

V předmětné věci již Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodoval rozsudkem ze dne 7.5.2015, č.j. 42 Ad 31/2014-20. V uvedeném rozhodnutí dospěl soud k závěru, že napadené rozhodnutí žalované ze dne 13.10.2014, č.j. „X“, a jemu předcházející rozhodnutí prvostupňové ze dne 4.11.2013, č. „X“, jsou nezákonná.

Soud vycházel ze skutečnosti, že žalobce byl ve vyšetřovací vazbě od 19.3.1975 do 29.9.1977 v souvislosti s obviněním a obžalobou ze spáchání trestné činnosti, následně byl pravomocně zproštěn obžaloby, a to definitivně rozsudkem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.4.1978, a posléze byl odškodněn Ministerstvem spravedlnosti ČSR, kdy mu bylo poskytnuto odškodné za pobyt ve vazbě v celkové výši 55 389,- Kčs. Dále soud vzal za prokázané, že žalovaná při výpočtu výše žalobcova starobního důchodu mu započítala dobu pojištění za celý rok 1975, tj. i za část pobytu žalobce ve vyšetřovací vazbě v době od 19.3.1975 do 31.12.1975, a to na základě evidenčního listu důchodového pojištění, a období od 15.4.1977 do 29.9.1977, kdy žalobce byl v Nápravně výchovném ústavu Praha pracovně zařazen. Zbývající část doby, kdy žalobce byl ve vyšetřovací vazbě, tj. období od 1. 1. 1976 do 14.4.1977, žalovaná nezapočítala jako dobu pojištění při výpočtu výše žalobcova starobního důchodu s odůvodněním, že žalobce po celou tuto dobu svého pobytu ve vazbě nebyl pracovně zařazen, a proto ve smyslu ust. § 66 odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb. nebyl důchodově zabezpečen resp. důchodově pojištěn. Skutečnost, že žalobce nebyl pracovně zařazen po tuto dobu svého pobytu ve vyšetřovací vazbě, nebyla rozporována ani samotným žalobcem. Spor tedy trval „pouze“ o započítání období od 1.1.1976 do 14.4.1977 do doby žalobcova důchodového pojištění.

V citovaném rozsudku soud uvedl, že ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb. nemůže být aplikováno na projednávanou věc, neboť žalobce byl ve vazbě neoprávněně a skutečnost, že v té době nebyl zařazen k pravidelnému výkonu prací, mu nelze přičítat k tíži. Ostatně pracovní zařazení osoby ve vazbě může být mnohdy velmi komplikované.

Soud uvedl, že z předestřené dikce ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb. je zřejmé, že nepamatuje na situace, kdy odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody popř. obvinění ve vazbě jsou následně pravomocně soudem zproštěni, takže na jejich pobyt ve výkonu trestu či ve vazbě je nutno nahlížet jako na neoprávněný. Tomu ostatně koresponduje skutečnost, že při neoprávněném pobytu ve výkonu trestu či ve vazbě vzniká nárok na poskytnutí odškodného ze strany Ministerstva spravedlnosti, což byl i případ žalobce. U žalobce přitom nedošlo k pravomocnému odsouzení, a proto nemohl být následně soudně rehabilitován ve smyslu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. Mezeru v zákoně je přitom nutné vyložit ústavně konformním výkladem, když nelze připustit mezeru v právu.

Dále soud v uvedeném rozsudku uvedl, že za daného skutkového stavu považuje za nepřijatelné a v rozporu s dobrými mravy a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, aby z neoprávněného omezení osobní svobody žalobce, vzniklo další bezpráví v podobě doživotního snížení procentní výše žalobcova starobního důchodu v důsledku nezapočítání doby jeho neoprávněného pobytu ve vazbě do dosažené doby důchodového pojištění. Soud má za to, že dobu neoprávněného omezení osobní svobody, v souvislosti s níž nebylo uhrazeno, a to ani zpětně, důchodové pojištění v zákonem stanovené výši, je třeba žalovanou

posuzovat jako vyloučenou dobu ve smyslu ust. § 16 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, tj. jako dobu trvání důchodového pojištění bez výdělků. Doba neoprávněné vazby má podle názoru soudu srovnatelný charakter jako doba dočasné pracovní neschopnosti [§ 16 odst. 4 písm. a) zákona o důchodovém pojištění], která stejně jako neoprávněná vazba brání pojištěnci ve výkonu zaměstnání z důvodů, které jsou zcela nezávislé na jeho vůli. Žalovaná však dobu neoprávněného omezení osobní svobody žalobce žalobou napadeným rozhodnutím ani jemu předcházejícím prvoinstančním rozhodnutím ze dne 4.11.2013 do dosažené doby důchodového pojištění nezapočetla s odůvodněním, že jí pro to chybí zákonný podklad. Podle názoru soudu však takový argument nemůže obstát, neboť způsobuje zásah do základního práva žalobce garantovaného čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a postihuje žalobce za pochybení, kterého se v minulosti dopustila státní moc, když jej neoprávněně vzala do vazby a držela jej tam po dobu od 19.3.1975 do 29.9.1977.

S ohledem na uvedené závěry soud citovaným rozsudkem zrušil žalobou napadené rozhodnutí i prvostupňové rozhodnutí pro nezákonnost.

Uvedený rozsudek žalovaná napadla včasnou kasační stížností v plném rozsahu. Nejvyšší správní soud svým rozsudkem ze dne 14.10.2015, č.j. 6 Ads 116/2015-15, pak rozsudek Krajského soudu ze dne 7.5.2015, č.j. 42 Ad 31/2014-20, zrušil a věc Krajskému soudu v Ústí nad Labem vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 13.5.2010, č.j. 1 Afs 26/2010-163, konstatoval, že byl nesprávný závěr krajského soudu, že na situaci žalobce relevantní právní úprava nepamatuje a že se tudíž jedná o (pravou) mezeru v právu, již nutno překlenout výkladem *per analogiam*. Je tomu dle Nejvyššího správního soudu ve skutečnosti naopak. Relevantní právní úprava zcela záměrně nezakládá dobu, po kterou byl žalobce ve výkonu vazby a nebyl zařazen k pravidelnému výkonu prací, jako dobu pojištění, jako dobu náhradní (nebo jako dobu vyloučenou pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu podle § 16 zákona o důchodovém pojištění). Úvahou o pravé mezeře v právní úpravě ve skutečnosti krajský soud zastřel skutečnost, že podzákonnému právnímu předpisu (§ 66 odst. 1 a 7 vyhlášky Federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 128/1975 Sb., správně však § 58 odst. 1 a 5 vyhlášky Federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 149/1988 Sb.) odepřel aplikaci na danou věc, aniž by pro takový krok byly splněny podmínky čl. 95 odst. 1 části věty za středníkem Ústavy České republiky, tzn. aniž by krajský soud svůj závěr otevřeně odůvodnil svým přesvědčením o nezákonnosti, případně protiústavnosti podzákonného právního předpisu, jímž jinak vázán je a jenž je povinen na danou věc aplikovat (srov. nálezy Ústavního soudu III. ÚS 274/01 ze dne 1. listopadu 2001, N 168/24 SbNU 243).

Nejvyšší správní soud uvedl, že výčet dob pojištění a náhradních dob, které mají zásadní význam pro vznik nároku a výši dávky důchodového pojištění, je výsledkem politického uvážení zákonodárce – to platí zejména pro doby, v nichž nebylo dosaženo příjmu z pracovní činnosti, a jejichž zápočet pro nárok a výši důchodu v průběžně financovaném důchodovém systému znamená rozprostření solidarity mezi ty pojištěnce, kteří financují systém důchodového pojištění. Jinými slovy, úvaha, zda ti pojištěnci a jejich zaměstnavatelé, kteří ke dni vzniku nároku na starobní důchod jsou poplatníky pojistného na důchodové pojištění, mají v podobě starobního důchodu nahrazovat „škodou“, která na výši důchodu vznikla postupem státu v oblasti trestního řízení v relativně vzdálené minulosti, je otázkou náležející do úvahy zákonodárce, jenž v oblasti sociální má ústavně zaručen širší rozsah

autonomie, než v jiných oblastech práv garantovaných předpisy ústavního pořádku (čl. 41 odst. 1 Listiny). Soudce zásadně nemá vytvářet nové doby pojištění, protože jsou konstitutivní pro důchodové nároky a jejich výši.

Dále Nejvyšší správní soud konstatoval, že krajský soud se nevypořádal se skutečností, že vyloučená doba je technickým opatřením používaným pro výpočet průměrného měsíčního výdělku (podle zákona o důchodovém pojištění osobní vyměřovací základ) a s ohledem na vznik nároku na důchod a obsah správního spisu počínalo rozhodné období rokem 1986. Lze se jen domnívat, že soud chtěl stěžovatelce přikázat, aby dobu vazby v 70. letech minulého století, kdy žalobce nebyl zařazen k pravidelnému výkonu prací, považovala za dobu zaměstnání podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, anebo dobu náhradní (pokud situaci připodobňoval pracovní neschopnosti). To, zda je vhodné či účelné některou dobu označit za vyloučenou, má význam toliko pro výpočet osobního vyměřovacího základu, nikoli pro stanovení celkové doby pojištění. Jinak řečeno, úvahy na téma zjišťování osobního vyměřovacího základu jsou zcela zbytečné, neboť celá záležitost se odehrála mimo rozhodné období, z něhož se dnes osobní vyměřovací základ zjišťuje. Z tohoto pohledu jsou neaplikovatelná i ustanovení § 58 odst. 2 vyhlášky č. 149/1988 Sb., resp. § 66 odst. 3 vyhlášky č. 128/1975 Sb. Ta řeší pouze mechanismus výpočtu hrubého výdělku podle tehdejších předpisů (tato otázka je sama o sobě mimo odkaz § 13 zákona č. 155/1995 Sb.), což by mělo význam jen v případě, že by doba vazby byla současně dobou zaměstnání, a to v případě žalobce v době od 1. ledna 1976 do 15. dubna 1977 nebyla.

V závěru Nejvyšší správní soud zdůraznil, že z pohledu ústavněprávní garance práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří je zřejmé, že dimenze ústavnosti v nyní posuzovaném případě zdaleka dosažena nebyla. Není také dle Nejvyššího správního soudu sporu o tom, že se žalobce nestal obětí protiústavní diskriminace nebo svévole. Jak bylo demonstrováno výše, právní úprava, která na něj byla aplikována, je neutrální, konstrukce starobního důchodu v případě osob, jež se nacházely ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody v dobách minulého i nynějšího režimu, se opírá o racionální zdůvodnění a dopadá stejně na všechny osoby nacházející se v obdobné situaci tehdy i dnes (srov. test racionality ve smyslu nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 61/04, Pl. ÚS 1/08 a Pl. ÚS 54/10). Uplatnění přísného testu proporcionality přitom není namístě, neboť za daného skutkového stavu nic nenaznačuje, že by v daném případě šlo o aplikaci základního práva na odškodnění za nezákonné rozhodnutí ve smyslu čl. 36 odst. 3 Listiny.

Na tomto místě soud konstatuje, že v novém soudním řízení je zdejší krajský soud podle ustanovení § 110 odst. 4 s.ř.s. vázán shora uvedenými právními názory Nejvyššího správního soudu obsaženými ve výše citovaném rozsudku, a to přesto, že je krajskému soudu známo, že před vydáním rozsudku v dané věci rozhodl Nejvyšší správní soud ve skutkově zcela totožné věci rozsudkem ze dne 18.6.2015, č.j. 7 Ads 124/2015-17, ve kterém se plně ztotožnil se závěry Krajského soudu v Ústí nad Labem. Přesto, že věc nebyla předložena v souladu s ustanovením § 17 odst. 1 s.ř.s. k posouzení rozšířenému senátu, je krajský soud závěry Nejvyššího správního soudu obsaženými v rozsudku ze dne 13.5.2010, č.j. 1 Afs 26/2010-163, že žalobou napadené rozhodnutí a prvostupňové rozhodnutí jsou zákonná, v předmětné věci vázán. Odlišně by mohl soud vyhodnotit věc pouze v případě, že by citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu byl k návrhu žalobce zrušen Ústavním soudem.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti tedy soudu nezbylo než žalobu jako nedůvodnou dle § 78 odst. 7 zamítnout.

Současně v souladu s ust. § 60 odst. 1 věty první a § 110 odst. 3 s.ř.s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.5.2015, č.j. 42 Ad 31/2014-20, neboť žalobce neměl ve věci úspěch a žalované žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti podle obsahu správního spisu vůbec nevznikly. Pro posouzení úspěchu ve věci má význam míra úspěchu v konečném rozhodnutí ve věci a nikoli úspěch v některé z fází řízení.

K výroku o vrácení zaplaceného soudního poplatku soud uvádí, že vzhledem ke skutečnosti, že rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 13.5.2010, č.j. 1 Afs 26/2010-163, byl zrušen celý rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.5.2015, č.j. 42 Ad 31/2014-20, tedy všechny tři výroky včetně výroku o vrácení soudního poplatku zaplaceného žalobcem ve výši 3 000,- Kč, musel soud o vrácení poplatku rozhodnout novým výrokem, přestože částka uhrazená na soudním poplatku nad rámec uložený zákonem byla již žalobci uhrazena z účtu Krajského soudu v Ústí nad Labem.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Ústí nad Labem dne 28. dubna 2016

Za správnost vyhotovení:
Iva Tovarová

Mgr. Václav Trajer v.r.
samosoudce